

Advies ecologisch maaibeheer Gemeente Heerlen

Titel: Advies ecologisch maaibeheer
Gemeente Heerlen

Status: Definitief

In opdracht van:
Gemeente Heerlen
Postbus 1
6400 AA Heerlen

Contactpersoon:
Dhr. M. van Gerwen

Opgesteld door:
OmniVerde BV
Kortestraat 20
6101 HC Echt

Samenstelling:
R. Hübben

Gecontroleerd door:
S. van der Linden

Datum:
27 februari 2026

Besteknummer:
Behorende bij maaibestek Gemeente Heerlen 2026
Besteknummer: SB-2026-507

Kenmerk OmniVerde:
O265222

Afbeelding omslag:
Bloemrijke berm binnen gemeente Heerlen (foto: R. Hübben)

DISCLAIMER

Niets uit dit rapport mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en OmniVerde BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd. OmniVerde BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van OmniVerde BV. De opdrachtgever vrijwaart OmniVerde BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Informatie in dit rapport is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BII12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Inhoud

1	Aanleiding en doelstelling	4
2	Werkwijze en evaluatie	4
3	Ecologisch maaibeheer	5
3.1	Globale uitgangspunten bij ecologisch maaibeheer	5
3.1.1	Gefaseerd maaibeheer	5
3.1.2	Materieelinzet	6
3.2	Beschrijving gefaseerd maaibeheer	6
3.3	Flora en fauna en gebieden	8
3.4	Omgang met beschermde en Rode Lijst-soorten	10
3.4.1	Dagvlinders	10
3.4.2	Nachtvlinders	11
3.4.3	Bijen en hommels	11
3.4.4	Sprinkhanen en krekels	12
3.4.5	Kevers	12
3.4.6	Vaatplanten	12
3.4.7	Vogels	13
3.4.8	Amfibieën en reptielen	14
3.4.9	Zoogdieren	14
4	Actieplan aannemer	15
	Bijlage 1: Principeschets gefaseerd maaien met 20% overstaande vegetatie	16

1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Heerlen, centrumgemeente binnen Parkstad Limburg, bestaat uit meerdere bebouwde kernen die in de loop der tijd naar elkaar toe zijn gegroeid. De gebieden tussen en rondom deze kernen hebben een overwegend groen karakter, onder meer door de aanwezigheid van groene linten, twee beekdalen met aangrenzende bos- en natuurterreinen en grotere groengebieden op voormalige mijnterreinen. Ondanks de relatief hoge bebouwingsdichtheid worden de verschillende kernen daardoor ervaren als een groene en parkachtige omgeving.

Tot 2020 werd een groot deel van deze groengebieden beheerd door middel van schapenbegrazing. Vanaf dit jaar is het beheer gefaseerd omgezet naar ecologisch maaibeheer.

De gemeente Heerlen hecht grote waarde aan het behoud en de versterking van biodiversiteit. Om het ecologisch maaibeheer verder te optimaliseren en te onderbouwen, is OmniVerde gevraagd de gemeente te adviseren bij de doorontwikkeling van het maaibeheer.

Bij dit ecologisch maaibeheer worden de volgende doelstellingen gehanteerd:

- ✓ het ontwikkelen en behouden van meer bloeiende bloemen en kruiden;
- ✓ het ontwikkelen en behouden van geschikt leefgebied voor insecten;
- ✓ het verschralen van grasterreinen teneinde de biodiversiteit te bevorderen en te optimaliseren.

2 Werkwijze en evaluatie

Vanaf 2020 is binnen verschillende deelgebieden van de gemeente Heerlen ecologisch maaibeheer toegepast ter vervanging van de eerdere schapenbegrazing. In de periode 2020–2025 is dit beheer uitgevoerd met een maaifrequentie van twee maaibeurten per jaar, waarbij deels gefaseerd werd gemaaid en deels sinusbeheer werd toegepast.

Na vijf jaar praktijkervaring en monitoring is gebleken dat deze werkwijze onvoldoende heeft bijgedragen aan het realiseren van de beoogde ecologische doelstellingen, met name het versterken van de biodiversiteit en het bevorderen van bloemrijke vegetaties.

Bij een maaifrequentie van twee keer per jaar wordt onvoldoende biomassa afgevoerd om de relatief voedselrijke gronden effectief te verschralen. De aanwezige voedselrijkdom – mede beïnvloed door historische belasting en stikstofdepositie – vraagt om een intensievere afvoer van biomassa om de gewenste vegetatieontwikkeling te stimuleren.

Op basis van deze evaluatie is in overleg met de gemeente Heerlen besloten:

- ✓ de maaifrequentie te verhogen naar drie maaibeurten per jaar;
- ✓ het sinusbeheer te beëindigen;
- ✓ het gefaseerd maaibeheer gericht toe te passen met nadruk op effectieve verschraling.

Ten behoeve van de ecologische onderbouwing is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Hierbij is gekeken naar waarnemingen van flora en fauna binnen een straal van 100 meter rondom de betreffende locaties, gebaseerd op gegevens uit de periode 1 januari 2021 tot en met 31 januari 2026. Binnen deze dataset is specifiek aandacht besteed aan beschermde soorten en soorten die op de Rode Lijst voorkomen.

Op basis van de uitgevoerde analyse is gekozen voor het toepassen van gefaseerd maaibeheer als uniforme beheerstrategie binnen de ecologisch te maaien gebieden. De concrete invulling van het gefaseerd maaibeheer vindt plaats voorafgaand aan iedere maaibeurt. Per deelgebied wordt door een ter zake kundig ecooloog een veldbeoordeling uitgevoerd, waarbij:

- ✓ aanwezige bijzondere en/of beschermde soorten worden geïnventariseerd en in kaart gebracht;
- ✓ ecologisch waardevolle vegetatiestructuren worden beoordeeld;
- ✓ de overstaande delen voor de betreffende maaibeurt worden bepaald en ruimtelijk vastgelegd.

De ligging van de te sparen delen en eventuele beschermingsmaatregelen worden voorafgaand aan de uitvoering afgestemd en vastgelegd, zodat hier tijdens de werkzaamheden rekening mee wordt gehouden.

Het percentage overstaande vegetatie binnen de ecologisch te maaien gebieden is niet statisch, maar kan per maaibeurt en per locatie worden aangepast. Deze aanpassing is afhankelijk van onder meer:

- ✓ de mate van verruiging en dominantie van soorten;
- ✓ de aanwezigheid en ontwikkeling van kruidenrijke vegetaties;
- ✓ klimatologische omstandigheden;
- ✓ de aanwezigheid van bijzondere en/of beschermde soorten.

Het gefaseerd maaibeheer wordt daarmee adaptief en locatiegericht toegepast, met als doel het optimaliseren van biodiversiteit en het zorgvuldig beschermen van aanwezige natuurwaarden.

3 Ecologisch maaibeheer

Hieronder wordt het gefaseerd maaibeheer beschreven dat wordt toegepast ten behoeve van het ecologisch beheer. Deze beheerwijze is gericht op het bevorderen van bloeiende bloemen en kruiden, het vergroten van de insectenrijkdom en het behoud van vegetatiestructuur gedurende het jaar, waarvan flora en fauna profiteren.

3.1 Globale uitgangspunten bij ecologisch maaibeheer

3.1.1 Gefaseerd maaibeheer

Het afvoeren van maaisel is een effectieve maatregel om grasterreinen te verschrallen. Door het verwijderen van biomassa neemt de voedselrijkdom van de bodem af, waardoor bloemen en kruiden betere vestigingskansen krijgen ten opzichte van dominante soorten.

Een nadeel van volledig maaien is dat bij iedere maaibeurt de volledige vegetatie in één keer verdwijnt, waardoor het terrein tijdelijk ongeschikt wordt als leefgebied voor insecten en andere fauna. Om dit te voorkomen wordt gefaseerd gemaaid, waarbij per maaibeurt een deel van de vegetatie overstaand blijft. Hierdoor blijven voedselbronnen, schuilmogelijkheden en voortplantingsplaatsen beschikbaar.

Binnen dit beheer wordt uitgegaan van een gemiddeld overstaand aandeel van circa 20%, verspreid over het gebied. Afhankelijk van de maaironde, locatie en vegetatieontwikkeling kan dit percentage per maaibeurt hoger of lager worden vastgesteld (zie paragraaf 3.2).

3.1.2 Materieelinzet

Het in te zetten materieel bij de maaiwerkzaamheden heeft een belangrijke invloed op de overleving van insecten en andere fauna. Uit onderzoek blijkt dat bij gebruik van klepelmaaiers en maaizuig-combinaties de overleving van onder meer vlinderrupsen zeer laag is, terwijl bij gebruik van cyclomaaiers aanzienlijk hogere overlevingspercentages worden behaald.

Vanuit ecologisch oogpunt is het gebruik van cyclomaaiers, gecombineerd met het ruimen van het maaisel in een separate werkgang, de meest wenselijke werkwijze. Het gebruik van maaizuig-combinaties is binnen dit beheer niet toegestaan.

Om aanwezige fauna de gelegenheid te geven zich terug te trekken en kruiden de kans te bieden zaden te zetten, blijft het maaisel na het maaien enkele dagen liggen. Na indroging wordt het maaisel verzameld en afgevoerd. De termijn tussen maaien en afvoeren bedraagt minimaal één dag en maximaal vijf werkdagen.

Maaiwerkzaamheden dienen te worden uitgevoerd tijdens een droge, aaneengesloten periode, zodat bodemschade en structuurbederf worden voorkomen.

3.2 Beschrijving gefaseerd maaibeheer

De ecologisch te beheren grasterreinen worden drie keer per jaar gemaaid, waarbij het maaisel telkens wordt afgevoerd. Bij iedere maaibeurt blijft een deel van de vegetatie overstaand, verspreid over het terrein. Om verruiging te voorkomen worden de overstaande delen bij een volgende maaibeurt meegenomen en worden andere delen gespaard.

De te sparen delen worden bij voorkeur gekozen op:

- ✓ zonnig gelegen locaties;
- ✓ zichtbaar bloemrijke vegetaties.
- ✓ terreindelen met een voldoende aaneengesloten oppervlakte, zodat zij ecologisch betekenisvol zijn.

Te sparen delen dienen een zodanige omvang te hebben dat zij daadwerkelijk functioneren als leefgebied. Kleine, smalle stroken (bijvoorbeeld circa 1 meter breed) worden vermeden. Richtlijn hierbij is een minimale breedte van circa 3 meter en een aaneengesloten oppervlakte van ten minste 15–25 m², tenzij de terreinsituatie dit redelijkerwijs niet toelaat.

Grotere aaneengesloten vlakken hebben, waar mogelijk, de voorkeur boven meerdere kleine fragmenten, vanwege de grotere ecologische waarde en betere overwinteringsmogelijkheden voor fauna.

De maaicyclus is als volgt:

1. **Maaironde 1 (medio mei)**

Circa 30% van de vegetatie blijft overstaand, met nadruk op het maaien en afvoeren van de meest voedselrijke delen.

2. **Maaironde 2 (eind juli)**

10–30% blijft overstaand, afhankelijk van locatie, vegetatiesamenstelling en ecologische ontwikkeling.

3. **Maaironde 3 (eind september / begin oktober)**

10–20% blijft overstaand om structuur en overwinteringsmogelijkheden voor fauna te behouden.

Bij het bepalen van de ligging en omvang van de overstaande delen wordt het schema in bijlage 1 gehanteerd, waarbij de definitieve keuze per maaibeurt plaatsvindt op basis van een veldbeoordeling door een ter zake kundig ecooloog.

3.3 Flora en fauna en gebieden

In tabel 1 wordt per gebied de oppervlakte weergegeven, evenals de op basis van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geregistreerde beschermde en/of Rode Lijst-soorten binnen of in de directe nabijheid van het betreffende gebied.

De vermelde oppervlakten zijn afkomstig uit de gemeentelijke GIS-bestanden en hebben betrekking op de ecologisch te beheren maaivlakken.

Tabel 1: Gebieden met gefaseerd maaibeheer

Gebied	Maaibeheer	Beschermde / Rode Lijst-soorten (op basis van NDFF)	Oppervlakte (m2)
Weggebekker	Gefaseerd	Braamparemoervlinder Geelsprietdikkopje Gele kornoelje Gewone agrimonie Graspieper Grote vos Heemst Kleine ratelaar Oranje zandoogje Rapunzelklokje Ruige leeuwentand Veldleeuwerik Verfbrem	75661
Heidserpark	Gefaseerd	Gewone agrimonie Oranje zandoogje Rapunzelklokje Vliegend hert	45901
Terhoevenderweg	Gefaseerd	Bosorchis Boswitje Bruin blauwtje Bruine slobkousbij Geelsprietdikkopje Gele kornoelje Gele luzernevlinder Gewone agrimonie Gewone langhoornbij Graspieper Grote keverorchis Kamgras Oranje zandoogje Rode maskerbij Veldleeuwerik Verfbrem Wikkebij	20160
Zeswegen	Gefaseerd	Beventjes Bosorchis Blauw walstro Bruin blauwtje Gewone agrimonie	60504

		Geelsprietdikkopje Grote koekoekshommel Grote vos Gulden sleutelbloem Kamgras Klaverblauwtje Kleine parelmoervlinder Levendbarende hagedis Oranje zandoogje Rapunzelklokje Steenanjer Teunisbloempijlstaart Veldsalie	
Welten	Gefaseerd	Aardbeiganzerik Bruin blauwtje Gewone agrimonie Gladde ereprijs Grote vos Haas Kleine karekiet Veldleuwerik Vliegend hert Voorjaarszegge	87680
Andromedasingel	Gefaseerd	Bevertjes Bruin blauwtje Geelsprietdikkopje Gevlekte orchis Gulden sleutelbloem Kamgras Veldsalie Rugstreepad Weidesprinkhaan	58058
	Totaal		347964

De in de tabel opgenomen soorten betreffen waarnemingen uit de NDFF en geven een indicatie van aanwezige of te verwachten natuurwaarden. De lijst is niet limitatief.

3.4 Omgang met beschermde en Rode Lijst-soorten

De aannemer dient er rekening mee te houden dat op alle mailocaties beschermde en/of Rode Lijst-soorten aanwezig kunnen zijn, ook indien deze niet in tabel 1 zijn vermeld. De in tabel 1 genoemde soorten zijn gebaseerd op beschikbare NDFF-gegevens. In de praktijk kunnen aanvullende beschermde soorten of ecologisch waardevolle elementen aanwezig zijn.

Voorafgaand aan iedere maaibeurt worden aanwezige bijzondere en/of beschermde soorten en te sparen delen in het veld geïnventariseerd en ruimtelijk vastgelegd door een ter zake kundig ecooloog namens de opdrachtgever. De aannemer is gehouden de aanwijzingen van deze ecooloog en/of de directie onverkort op te volgen.

De aannemer dient bij de uitvoering van de werkzaamheden zorgvuldig te handelen en alle redelijkerwijs mogelijke maatregelen te treffen om schade aan beschermde soorten en hun leefgebied te voorkomen dan wel zoveel mogelijk te beperken.

De werkzaamheden mogen geen wezenlijk negatieve invloed hebben op aanwezige beschermde soorten. Indien tijdens de uitvoering onverwacht beschermde soorten worden aangetroffen, dient de aannemer de werkzaamheden ter plaatse onmiddellijk te staken en de directie te informeren. Bij aanwezigheid van broedende vogels worden werkzaamheden ter plaatse uitgesteld totdat het broedgeval is afgerond.

Hieronder wordt per relevante soort of soortgroep de beschermingsstatus weergegeven, evenals de specifieke beheermaatregelen waarmee tijdens het maaibeheer rekening dient te worden gehouden.

3.4.1 Dagvlinders

Geelsprietdikkopje (*Thymelicus sylvestris*)

Rode Lijst: bedreigd. De rups overwintert in hoge overjarige grassen (o.a. Geknikte vossenstaart, Witbol-soorten, Timotee gras, Pijpenstrootje).

Beheermaatregel: op locaties met $\geq 30\%$ aanwezigheid van waardgrassen stroken tijdens beide maaibeurten ongemaaid laten; jaarlijks patroon afwisselen ter voorkoming van verruiging.

Boswitje (*Leptidea sinapis/reali*)

Rode Lijst: bedreigd. Uiterst zeldzaam; vooral Zuid-Limburg. Rups overwintert als pop op stengels van o.a. Rolklaver, Vogelwikke en Veldlathyrus.

Beheermaatregel: in beide maaibeurten ten minste 20% van waardplantenrijke stroken laten staan.

Oranje zandoogje (*Pyronia tithonus*)

Rode Lijst: gevoelig. Rups leeft in diverse graslanden en overwintert laag in pollen.

Beheermaatregel: gefaseerd maaien; eerste maaibeurt stroken met waardgrassen ontzien.

Grote vos (*Nymphalis polychloros*)

Beschermingsregime: Nationaal beschermd onder Omgevingswet. Gebonden aan iep, zoete kers en wilg; populaties zijn schaars.

Beheermaatregel: waardenbomen en zoomvegetatie behouden; geen aanvullende maairestricties nodig.

Bruin blauwtje (*Aricia agestis*)

Rode Lijst: Gevoelig. Regionaal schaars. Soort is afhankelijk van ooievaarsbek-soorten.

Beheermaatregel: stroken met >10 waardplanten per m² in beide maaibeurten sparen.

Klaverblauwtje (*Polyommatus semiarqus*)

Rode Lijst: Ernstig bedreigd. Voorkeur voor bloemrijke graslanden met Rode klaver en Wondklaver.

Beheermaatregel: minstens 15% klaverrijke vegetatie ongemaaid laten per maaibeurt.

Gele luzernevlinder (*Colias hyale*)

Rode Lijst: Bedreigd. Foerageert op luzerne, klavers en wikkes.

Beheermaatregel: bloemrijke zones (>25% vlinderbloemigen) in eerste maaibeurt ontzien.

Kleine parelmoervlinder (*Issoria lathonia*)

Rode Lijst: Kwetsbaar. Afhankelijk van viooltjes.

Beheermaatregel: plekken met viooltjes in beide maaibeurten sparen.

Braamparelmoervlinder (*Brenthis daphne*)

Rode Lijst: Niet beschouwd (pas recent voorkomen in NL). Zeer zeldzaam. Gebonden aan bramenrijke zoomvegetatie.

Beheermaatregel: bramenrijke randen (>10 m aaneengesloten) tijdens eerste maaibeurt ongemaaid laten.

3.4.2 Nachtvinders

Teunisbloempijlstaart (*Proserpinus proserpina*)

Beschermingsregime: Habitatrichtlijn bijlage IV. Gebonden aan Wilgenroosje, Teunisbloem, Kattenstaart en verwanten.

Beheermaatregel: waardplantlocaties (>5 exemplaren) in beide maaibeurten volledig sparen.

3.4.3 Bijen en hommels

Rode maskerbij (*Hylaeus rufitarsus*)

Rode Lijst: Ernstig bedreigd. Zeldzame bijensoort in Nederland die vliegt tussen juni en september. De soort foerageert op diverse schermbloemigen.

Beheermaatregel: bloeirijke schermbloemigen (>20 m²) in eerste maaibeurt sparen.

Bruine slobkousbij (*Macropis europaea*)

Rode Lijst: Gevoelig. Zeldzame bijensoort, afhankelijk van Grote wederik. De meeste waarnemingen worden gedaan in juni en juli.

Beheermaatregel: groeiplaatsen met ≥10 planten volledig ongemaaid laten.

Grote koekoekshommel (*Bombus campestris*)

Rode Lijst: Kwetsbaar. Vrij zeldzaam, broedparasiet van aardhommels.

Beheermaatregel: minimaal 20% structuurrijke vegetatie behouden.

Wikkebij (*Anthophora plagiata*)

Rode Lijst: Kwetsbaar. Zeer zeldzaam; voorkeur voor warme structuurrijke graslanden en ruigten met Heggenwikke, Vogel- en Lathyruswikke.

Beheermaatregel: Minimaal 15% van wikkevegetaties laten staan per maaironde.

Gewone langhoornbij (*Eucera longicornis*)

Rode Lijst: Ernstig bedreigd. Zeer zeldzaam. Afhankelijk van vlinderbloemigen, *Lotus corniculatus* en verwanten.

Beheermaatregel: minimaal 15% van (rol)klaver-rijke vegetatie laten staan per maaironde.

3.4.4 Sprinkhanen en krekels

Weidesprinkhaan (*Chorthippus dorsatus*)

Rode Lijst: Niet beschouwd, staat momenteel nog bestempeld als verdwenen uit Nederland.

Indicator voor vochtige, structuurrijke graslanden.

Beheermaatregel: minimaal 20% hoog opgaande, vochtige graslandstroken ongemaaid laten in eerste ronde.

3.4.5 Kevers

Vliegend hert (*Lucanus cervus*)

Beschermingsregime: Habitatrichtlijn bijlage II & IV (Europees strikt beschermd)

Afhankelijk van rottend loofhout, met name zomereik; gevoelig voor verstoring.

Beheermaatregel: stobben, wortelstelsels en staand dood hout behouden; geen verwijdering tijdens maaiwerk.

3.4.6 Vaatplanten

Gevlekte Orchis (*Dactylorhiza maculata*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, vrij zeldzaam en sterk afgenomen.

Beheermaatregel: individuen markeren; groeiplaats niet maaien tot na zaadzetting.

Bosorchis (*Dactylorhiza maculata subsp. fuchsii*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, zeldzaam en sterk afgenomen.

Beheermaatregel: individuen markeren; groeiplaats niet maaien tot na zaadzetting.

Grote keverorchis (*Neottia ovata*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, vrij zeldzaam en sterk afgenomen.

Beheermaatregel: individuen markeren; groeiplaats niet maaien tot na zaadzetting.

Rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, vrij zeldzaam en sterk afgenomen.

Beheermaatregel: individuen markeren; groeiplaats niet maaien tot na zaadzetting.

Voorjaarszegge (*Carex caryophyllea*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, zeldzaam en matig afgenomen.

Beheermaatregel: Geen aanvullende restricties vanwege vroege bloeiwijze en zaadzetting.

Beventjes (*Briza media*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, zeldzaam en sterk afgenomen.

Beheermaatregel: individuen markeren; groeiplaats niet maaien tot na zaadzetting.

Kamgras (*Cynosurus cristatus*)

Rode Lijst: Gevoelig, sterk afgenomen.

Beheermaatregel: Gefaseerd maai-beheer in terreindelen waar soort aanwezig is.

Gewone agrimonie (*Agrimonia eupatoria*)

Rode Lijst: Gevoelig, sterk afgenomen.

Beheermaatregel: Gefaseerd maaibeheer in terreindelen waar soort aanwezig is.

Aardbeiganzerik (*Potentilla sterilis*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, zeldzaam en matig afgenomen.

Beheermaatregel: Geen aanvullende restricties vanwege vroege bloeiwijze en zaadzetting.

Gladde ereprijs (*Veronica polita*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, vrij zeldzaam en matig afgenomen.

Beheermaatregel: Gefaseerd maaibeheer in terreindelen waar soort aanwezig is.

Veldsalie (*Salvia pratensis*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, zeldzaam en sterk afgenomen.

Beheermaatregel: Individuen markeren; groeiplaats niet maaien tot na zaadzetting.

Gulden sleutelbloem (*Primula veris*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, zeldzaam en matig afgenomen.

Beheermaatregel: individuen markeren; groeiplaats niet maaien tot na zaadzetting.

Blauw walstro (*Sherardia arvensis*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, vrij zeldzaam en matig afgenomen.

Beheermaatregel: Gefaseerd maaibeheer in terreindelen waar soort aanwezig is.

Kleine ratelaar (*Rhinanthus minor*)

Rode Lijst: Gevoelig, sterk afgenomen.

Beheermaatregel: Groeiplaatsen markeren, niet maaien tot na zaadzetting.

Verfbrem (*Genista tinctoria*)

Rode Lijst: Bedreigd, zeldzaam en sterk afgenomen.

Beheermaatregel: Groeiplaatsen markeren, niet maaien tot na zaadzetting.

Heemst (*Althaea officinalis*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, vrij zeldzaam en sterk afgenomen.

Beheermaatregel: Individuen markeren; groeiplaats niet maaien tot na zaadzetting.

Ruige leeuwentand (*Leontodon hispidus*)

Rode Lijst: Kwetsbaar, vrij zeldzaam en matig afgenomen.

Beheermaatregel: Gefaseerd maaibeheer in terreindelen waar soort aanwezig is.

3.4.7 Vogels

Algemeen regime: soorten als Graspieper, Veldleeuwerik en Kleine karekiet.

Beschermingsregime: Vogelrichtlijn (Europese bescherming)

Beheermaatregel: Niet maaien van broedterritoria tussen 15 maart – 15 juli. Vooraf terreininspectie uitvoeren en (potentiële) broedlocaties sparen.

3.4.8 Amfibieën en reptielen

Rugstreeppad (*Epidalea calamita*)

Beschermingsregime: Habitatrichtlijn bijlage IV (Europees strikt beschermd)

Beheermaatregel: Niet maaien rondom poelen en plasdraszones tussen 1 april en 31 augustus. Verruiging actief terugzetten door gefaseerd maaibeheer.

Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*)

Beschermingsregime: Nationaal beschermd onder Omgevingswet.

Beheermaatregel: Structuurbehoud, minimaal 20% ruigte, houtopstanden, takkenrillen etc. handhaven. Werkzaamheden gefaseerd uitvoeren.

3.4.9 Zoogdieren

Haas (*Lepus europaeus*)

Rode Lijst: Gevoelig. Waargenomen in deelgebied Welten.

Beheermaatregel: Gevoelig tijdens voortplantingsperiode (maart-juli) wanneer jongen dieren stil in vegetatie blijven liggen. In leefgebied stroken van minimaal 20% sparen als dekking.

4 Actieplan aannemer

In tabel 2 is het actieplan voor de aannemer opgenomen. Hierin zijn de stappen beschreven die de aannemer dient te doorlopen om de werkzaamheden zorgvuldig en conform het bestek en de ecologische randvoorwaarden uit te voeren. **Tabel 2: Actieplan**

Actie	Omschrijving
Aanleveren maaiplanning	De aannemer levert jaarlijks uiterlijk op 1 april van het betreffende kalenderjaar een maaiplanning aan voor de gebieden zoals opgenomen in tabel 1. Voor het aanvangsjaar 2026 geldt in afwijking hiervan dat de maaiplanning uiterlijk op 11 mei 2026 wordt aangeleverd. De maaiplanning wordt ter beoordeling voorgelegd aan de ecooloog van de opdrachtgever. Na beoordeling door de ecooloog en schriftelijke goedkeuring door de directie kan de aannemer de werkzaamheden definitief inplannen.
Uitvoering ecologische schouw	Voorafgaand aan de uitvoering van de maaiwerkzaamheden voert de ecooloog vanuit de opdrachtgever een ecologische schouw uit van de te maaien trajecten. Tijdens deze schouw wordt beoordeeld of beschermde of bijzondere flora en fauna aanwezig zijn en worden de te sparen delen van de vegetatie vastgesteld. De resultaten worden vastgelegd op kaart en afgestemd met de aannemer en directie. Let op: Alleen voor perceel B (ecologisch maaien) wordt de ecologische schouw uitgevoerd door de ecooloog van de opdrachtgever. Voor de andere percelen blijft de aannemer verantwoordelijk voor het in kaart brengen van beschermde flora en fauna en de naleving van de Zorgplicht en Omgevingswet.
Toolboxmeeting	Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden wordt een toolboxmeeting gehouden met het uitvoerend personeel. Tijdens deze bijeenkomst worden de resultaten van de ecologische schouw toegelicht en worden relevante ecologische werkprotocollen en aandachtspunten besproken.
Uitvoering maaiwerkzaamheden	De aannemer stelt de opdrachtgever tijdig op de hoogte van de start van de werkzaamheden. De maaiwerkzaamheden worden uitgevoerd conform de maaicategorieën, werkwijzen en randvoorwaarden zoals beschreven in het bestek en de bijlagen. Indien vanuit ecologisch of veiligheidsoogpunt aanpassingen noodzakelijk zijn, dienen deze te worden opgevolgd. Aanwijzingen van de ecooloog van de opdrachtgever en/of de directie zijn bindend. De ecooloog van de opdrachtgever is bevoegd de werkzaamheden (tijdelijk) stil te leggen indien dit noodzakelijk wordt geacht.
Evaluatie	Jaarlijks wordt in december geëvalueerd hoe de uitvoering van de werkzaamheden in het betreffende jaar is verlopen. Op basis van deze evaluatie kan het maaibeheer, binnen de kaders van het bestek, op onderdelen worden bijgesteld.

Bijlage 1: Principeschets gefaseerd maaien met 20% overstaande vegetatie

